

Maatschappelijke organisaties waarschuwen voor glijdende schaal bij inperkingen maatschappelijke ruimte

Op 21 februari heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen die de gang naar de rechter voor maatschappelijke organisaties moeilijker dreigde te maken. Een brede coalitie van maatschappelijke organisaties heeft hierover bezorgdheid geuit bij minister Weerwind. Op 17 april heeft minister Weerwind zijn reactie op de uitvoering van deze motie aan de Tweede Kamer gestuurd. Het is positief dat de minister het grote belang van toegang tot de rechter voor belangenorganisaties onderstreept. Hij wijst erop dat organisaties in hun recht staan als zij belangen van andere personen verdedigen, of belangen die de samenleving als geheel raken.

Hoewel de minister stelt zich voor dit recht in te zetten, hopen we dat de huidige waarborgen voor toegang tot recht ook bij de wetsevaluatie in 2025 behouden blijven. Daarom is het essentieel dat maatschappelijke organisaties betrokken blijven bij de evaluatie, o.a. door deelname aan het jaarlijks overleg over de toepassing van de Wet Afwikkeling Massaschade in Collectieve Actie.

Wij zien deze kabinetsreactie als een bevestiging van het feit dat een sterk en onafhankelijk maatschappelijk middenveld een van de fundamentele van de democratische samenleving is. Een van de rollen van maatschappelijke organisaties is dat zij de overheid wijzen op misstanden in de samenleving en tekortschietende wetgeving en beleid. Het is essentieel dat de overheid zorgt voor een maatschappelijk klimaat waarin ruimte is voor dergelijke tegenspraak. Een laatste instrument daarbij is de mogelijkheid om naleving van nationaal en internationaal recht, of herstel van misstanden, bij een Nederlandse rechter af te dwingen. Dat maatschappelijke organisaties zich steeds vaker genoodzaakt zien om via de rechter de Nederlandse overheid aan eigen wet- en regelgeving te houden, zou juist bij de Tweede Kamer tot bezorgdheid moeten leiden.

Wij wijzen erop dat de maatschappelijke ruimte voor belangen- en ideële organisaties internationaal zwaar onder druk staat door politieke en bestuurlijke maatregelen. Die zorgelijke trend ondermijnt democratische rechtsstaten en moet worden gekeerd. Ook in Nederland heeft de rechter al een aantal keer moeten ingrijpen toen de overheid in strijd met wet- en regelgeving handelde, bijvoorbeeld rondom etnisch profileren aan de grens, natuur- en klimaatbeleid, asielopvang en politieke participatie van vrouwen. Dit laat zien hoe belangrijk het is dat maatschappelijke organisaties de overheid kunnen aanspreken wanneer rechten door de overheid worden aangetast.

Voorstellen die de maatschappelijke ruimte in Nederland willen beperken, doen bij ons alarmbellen afgaan. We willen waarschuwen voor de glijdende schaal waarbij stapsgewijs inbreuk wordt gemaakt op fundamentele rechten, en roepen regering en parlement op om de ruimte van het onafhankelijke maatschappelijk middenveld te blijven beschermen. Gezamenlijk zullen wij ons verzetten tegen elke aantasting van dit fundament van onze democratische samenleving.

Ondersteund door:

Natuur & Milieu

Milieudefensie

Waddenvereniging

Wereld Natuur Fonds

IUCN NL

Natuur en Milieufederaties

Cordaid

LandschappenNL

SoortenNL

PAX

Oxfam Novib

Stichting De Noordzee

Greenpeace Nederland

Amnesty International Nederland

Netherlands Helsinki Committee

European Center for Not-For-Profit Law Stichting

Netherlands Institute for Multiparty Democracy (NIMD)

Save the Children Nederland

Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM)

Partos

Free Press Unlimited